

Üniversite Öğretim Üyeleri Derneği

Ertuğrul M. Bayındır S. Uygur Apt. No: 1, D. 2
Dikilitaş/Beşiktaş –
istanbul/Türkiye
Tel/Fax: +90 212 2726237
Web adresi: www.univder.org
E-posta: univder@gmail.com

Konu:YÖK Yasası son değişiklikler hk.
Sayı:2020/007

13.05.2020

YÜKSEK ÖĞRETİM KANUNUNDA YAPILAN SON DEĞİŞİKLİKLER

Demokratik ve özerk üniversiteyi her zaman savunmuş olan Üniversite Öğretim Üyeleri Derneğinin tümüyle esasına karşı olduğu Yüksek Öğretim kanununda, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan bazı değişiklikler, herkesin dikkati corona salgınında iken, TBMM'de apar topar bir şekilde kabul edilerek 17 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmış bulunmaktadır. Akademik dünyayı çok yakından ilgilendiren bu yasa değişikliğinin, yine üniversitelerin, yüksek okulların, eğitim alanındaki sendika ve derneklerin görüşleri alınmadan yapılması bizi elbet şaşırtmamıştır, çünkü yıllardır yasalar artık bu şekilde çıkarılmaktadır.

Kanun değişikliğinde, Vakıf üniversitelerinin işleyişinden öğretim görevlilerine ders verilmeye; araştırma görevliliğine atanma koşullarından, 2547 sayılı yasadaki disiplin hükümlerine kadar oldukça geniş bir alanda düzenleme yapılmıştır ve bunlar derneğimize göre Yüksek Öğretim yasasındaki mevcut olumsuzluklara ek olarak; büyük sıkıntılara yol açacak olan değişikliklerdir.

Yeni yasal düzenlemenin en çok dikkatimizi çeken kısmı disiplin hükümlerinde yapılmış olan değişikliklerdir. Öğretim elemanları için getirilen bu disiplin hükümlerindeki değişiklikler, üniversitelerdeki baskıcı ve yasağcı çalışma ortamını güçlendirdiği gibi akademik özgürlüğü de tehdit etmektedir. Değişiklikleri üç ana başlıkta toplayabiliriz.

I. Disiplin Yönetmeliğinde;

“Kamu Görevinden Çıkarma Cezası” için sayılan fiiller içerisinde

1- “Terör niteliğinde eylemde bulunmak veya bu eylemleri desteklemek yerine; “Terör niteliğinde eylemlerde bulunmak veya bu eylemleri desteklemek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütler için kullanmak ya da kullandırmak.”” ifadesi yer almaktadır.

(TASLAK da yer alan “Terör örgütlerinin propagandasını yapmak, bu örgütlerle eylem birliği içerisinde olmak veya yardım etmek,” kısmı yoğun tepkiler sonucunda yasadan çıkarılmıştır.)

Buna göre, yasal pek çok eylem yada yazılı metin terör niteliğinde eylemleri desteklemek olarak değerlendirilebilecek ve akademik özgürlüklerin, ifade özgürlüğünün engellenmesi ile üniversiteden uzaklaştırılma cezası alınmasına yol açabilecektir.

Ayrıca, **“kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütler için kullanmak ya da kullandırmak.”** ifadesi son derece muğlak olup tamamen yoruma açık olduğundan son derece sorunludur. Dolayısıyla hangi amaçla yazıldığı soru işaretidir.

2- Aynı şekilde “**Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma cezası gerektiren fiiller**” arasında “**Özürsüz veya izinsiz olarak bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek**” gibi akademisyenliği memuriyete indirgeyen, kötü niyetli bir biçimde üniversitelerde devam çetelesi tutulmasına yol açabilecek bir düzenlemedir.

“Eskiden üst üste gelmemek” olarak belirlenen süre şimdi “1 yılda **toplam 20 gün**” olarak değiştirilerek, uygulama amirlerin kötü niyetine bırakılmıştır. Dolayısıyla, bu düzenleme muhalif sesleri Akademiden uzaklaştırmanın kolay bir yolu olarak kullanılmaya elverişli görülmektedir.

Diğer yandan, ders saatleri dışında, akademik araştırmaları nedeniyle kütüphane vb yerlerde çalışmalarını sürdüren her akademisyenin iş yerine sıradan bir memur gibi gelmesi istenmektedir. Bu düzenleme ile, üniversiter anlayışa tamamen ters bir şekilde, üniversitelerin emir komuta ile işleyen kamu kurumları haline getirilmesi hedeflenmektedir.

3- YÖK tarafından hazırlanmış olan taslakta “**Kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme**” cezasını gerektiren fiiller arasında sıralanan “**Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek**” ve “**Görevi gereği öğrendiği ve gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri açıklamak**” meslekten çıkarma cezası gerektiren fiillerden olarak sunulmuşken, yasada KINAMA cezası olarak değiştirilmiştir. Söz konusu eylemler nedeniyle verilebilecek bu tür cezalar, bugüne kadar çokça deneyimlediğimiz şekilde, akademik özgürlüğü ortadan kaldırma ve bilimsel gerçeklerin kamuya aktarımını engelleme aracına dönüşebilmektedir.

4- Başkalarına ait özgün fikir, metot, veri veya eserleri bilimsel kurallara uygun biçimde atf yapmadan kısmen veya tamamen kendisine ait gibi göstermek “**Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma**” cezası olarak yasallaşmıştır.

5- Atama ve yükselmelerde, ünvan veya derece kazanılmasında; anket uygulama, veri toplama gibi akademik değerlendirme içermeyen katkılar dışında kişisel emek ve birikimine dayanmayan, başkaları tarafından ücret karşılığında veya ücretsiz olarak üretilmiş yayın ve çalışmalar kullanmak. “**Üniversite Öğretim Mesleğinden Çıkarma**” cezası olarak yasallaşmıştır. Bu son iki düzenlemenin hiç bir ayrımcılık gözetmeden uygulanması beklenmektedir.

Uyarma ve Kınama Cezalarına neden olacak uygulamalar:

(1) **Uyarma:** Öğretim elemanına, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. Uyarma cezasını gerektiren fiiller şunlardır:

a) Maiyetindeki elemanların yetiştirilmesinde özen göstermemek.

b) Destek alınarak yürütülen araştırmalar sonucu yapılan yayınlarda destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların katkılarını belirtmemek.

c) Görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak.

d) Usulsüz müracaat veya şikayette bulunmak.

“**Kınama:** Öğretim elemanına, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.”

“o) Görevin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, kusurlu davranmak.

p) Mevzuatta öngörülen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemek.

r) Görevi sırasında amirine sözle saygısızlık etmek.

Tüm bu maddeler son derece soyut olup, keyfi olarak işletilebilecek ve öğretim elemanlarına uyarma veya kınama vermek için rahatlıkla kullanılabilir olan düzenlemelerdir.

s) Görevle ilgili resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak, kaybetmek veya kusurlu davranışlarıyla bunlara zarar vermek.

t) Taşındığı sıfatın gerektirdiği özen yükümlülüğüne aykırı, genel ahlak ve edep dışı tutum ve davranışlarda bulunmak.

Bu da keyfi olarak işletilebilecek bir maddedir.

u) Görevi gereği katılmakla yükümlü olduğu kurul ve toplantılara izinsiz veya özürsüz olarak bir yıl içinde birden fazla katılmamak.”

k) Akademik atama ve yükseltmelere ilişkin başvurularda bilimsel araştırma ve yayınlara ilişkin yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunmak.

l) Kasıtlı olarak; görevi tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek.

Bu madde hem art niyetli uygulamalara yol açabilmektedir, hem de sosyal araştırmalar ya da bilimsel veri toplama zamanındaki aksilikleri göz ardı etmek anlamına gelmektedir

m) Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek.

n) Görev yeri sınırları içerisinde herhangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak, bu yeri kullanmak veya kullandırmak.

o) Yasaklanmış her türlü yayını basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya teşhir etmek.”

“j) Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükselmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak.

k) Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek.

l) Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek.

Bu madde ile akademisyenlerin araştırma bulguları gerçeğe aykırı olarak değerlendirilip kınama cezası verilebilir. Öğretim elemanlarının akademik özgürlüğüne karşı bir düzenlemedir.

m) İlgili kanunların tanıdığı istisnalar dışında ticaret yapmak, yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak.

n) Görevi gereği öğrendiği ve gizli kalması gereken bilgi ve belgeleri açıklamak.

Gizli kalması gereken bilgilerin ne olduğu ve gizliliğine kimler tarafından karar verildiği belli olmayan ve son yıllarda bilimsel özerkliğe ve akademik özgürlüğe darbe vuran bu yaklaşım disiplin yönetmeliğinde de yer almakta ve kınama cezası getirilmektedir.

o) Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya hizmetten yararlananlara hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek.

Disiplin Kurullarının oluşturulmasında da önemli bir değişiklik yapılmıştır.

MADDE 8 – 2547 sayılı Kanunun 53/E maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki gibiyken

“Üniversite disiplin kurulu rektör dışındaki üniversite yönetim kuruludur. Üniversiteye bağlı birimlerin yönetim kurulları disiplin kurulu olarak görev yapar. Rektörlüğe bağlı birimlerdeki disiplin kurulu; akademik personel ve daire başkanı kadrosunun dengi ve üstü kadrolarda bulunanlar için rektör yardımcısı başkanlığında üniversite yönetim kurulunca her

takvim yılı başında belirlenen profesör unvanlı dört öğretim üyesinden, memurlar için ise Genel Sekreterin başkanlığında, Hukuk Müşaviri ile Personel Dairesi Başkanından oluşur.”

Bu fıkradan “ rektör dışındaki” ifadesi çıkarılmıştır. Bu çok önemsiz gibi görünse de, cezaların belirlenmesinde Rektörün de içinde olabileceği bir üniversite disiplin kurulunda, öğretim üyelerine bir baskı ortamı yaratılmasına yol açabilecektir.

II- Kamu ve Vakıf Üniversitesi Elemanlarını Etkileyecek Değişiklikler:

1- Kanunda yer alan doçentlik başvurusunda "iki kez" sınırlaması kaldırılarak, "*en az iki kez*" olarak değiştirilmiştir. Bu düzenlemeyle, doçentlik başvurularının yıl içerisinde çok daha sık dönemler halinde alınması hedeflenmektedir. Ayrıca başvuran adaya elektronik ortamda süreci takip şansı verilmektedir.

Derneğimizin görüşüne göre, Doçentlik başvurusu sayısının artırılması ilk bakışta olumlu görünse de, Doçentlik başvurularının artması öğretim üyelerinin sonuçlarının bir an önce değerlendirmeleri için sıkıştırılmalarına yol açabilecek ve sonuçların objektifliğini sıkıntıya sokabilecektir.

2- Düzenleme öncesi kanunda Araştırma görevlisi kadrolarına başvuran adaylar için ilana ilk başvuru tarihi itibarıyla 35 yaşını doldurmamış olmak şartı, Danıştay tarafından öğretim elemanı alımlarında yaş şartının yönetmelikle düzenlenmesi hukuka aykırı bulunmuş ve bu madde iptal edilmişti. Yükseköğretim Kurulu, bu süreçten sonra Danıştay Kararını dikkate almayarak yaş şartını kanuna tekrar eklemiş bulunmaktadır. Buna göre, araştırma görevlisi kadrolarına başvurabilmek için sınavın yapıldığı yılın ocak ayının birinci günü itibarıyla otuz beş yaşını doldurmamış olmak gerekmektedir.

3- Diğer tartışmalı madde, araştırma görevlilerinin kadroda bulunma süresine dairdir. Derneğimiz ve Eğitim sen sendikamız olağan istihdam biçiminin 33/a kadrosu olduğunu ve 50/d atamalarının araştırma görevlisi istihdamında temel istihdam biçimi olmaması gerektiğini savunmaktadır. Gerek araştırma görevlileri gerekse örgütlendikleri dernek ve sendikalar bu konuda yıllarca mücadele vermektedir. Halen üniversitelerde ilişik kesme işlemleri Eğitim-Sen’in kazandığı yargı kararlarına rağmen sürmektedir. 1/1/2018 tarihinden bu yana 33/a ataması zaten YÖK kararıyla yapılmamaktadır. Kanunda, yüksek lisansını bitirmiş ancak doktora başlamamış araştırma görevlilerine en fazla 6 ay daha kadroda bulunmak hakkı getirilmektedir. Düzenleme kısa vadede bir rahatlama getiriyorsa da, araştırma görevlilerinin temel sorunlarına çözüm getirmemektedir.

4- 2547 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin (c) fıkrasının üçüncü paragrafının son cümlesi: “Açık öğretim öğrencileri, katkı payı veya öğrenim ücretini ödemeleri ve her dönem başında kayıtlarını yenilemeleri koşuluyla bu sürelerle kısıtlı değildir.”

iken bu cümle aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir

“Açık öğretim öğrencileri, katkı payı veya öğrenim ücretini ödemeleri ve her dönem başında kayıtlarını yenilemeleri koşuluyla bu sürelerle kısıtlı değildir. Açık öğretim sisteminde üst üste dört dönem bu koşulları yerine getirmeyen öğrencinin ilgili programdan ilişigi kesilir.”

Bu değişiklik, açık öğretim fakülteleri öğrencilerinin haklarına kısıtlama getiren, dar gelirli ya da yoksul öğrencilerin eğitimini engelleyen, belli şartlarda tamamen ortadan kaldıran bir

düzenlemedir. Bilindiği gibi açık öğretim öğrencilerinin pek çoğunu çalışarak ya da üniversiteye aktif katılım olanağı olmayan gençler ve işinde yükseltme almak isteyen çalışanlar oluşturmaktadır. Bu kişilerin üst üste 4 dönem harç yatırma imkanları olmayabilir. Fazla masrafı olmayan bir eğitim sisteminde öğrencilerin kayıtlarının silinmesi onların eğitim hakkını engellemek ve eğitim ordusuna sekte vurmak anlamına gelmektedir.

5- 2547 sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde getirilmiştir.

“ Açık öğretim hizmeti veren yükseköğretim kurumlarının döner sermaye işletmelerinin açık öğretim fakültelerine ait alt hesaplarında oluşan gelirler münhasıran bu faaliyetlerin gerektirdiği giderlerde kullanılır ve bu hesaplarda üçer aylık dönemler itibariyle oluşacak gelir fazlalarının yüzde 80’i her üç ayda bir izleyen ayın onbeşine kadar Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı muhasebe birimi hesabına aktarılır.”

Bu düzenleme tamamen üniversitelerin mali özerkliğine aykırıdır ve gelirlerine el konulması anlamına gelmektedir.

6- Meslek yüksekokullarının, Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen uzmanlık alanlarına başvuracak olanlar hariç olmak üzere, öğretim görevlisi kadrosuna başvuracak adaylarda en az tezli yüksek lisans derecesine sahip olmak şartı aranır ibaresi getirilmiştir.

7- 22 Şubat 2018 tarihinde yayımlanan 7100 sayılı Kanunla yükseköğretim kurumlarında "**Uzman, Çevirici ve Eğitim Öğretim Planlamacısı**" olan kişilerin kadroları "Öğretim Görevlisi (Uygulamalı Birim)" olarak dönüştürülmüş ayrıca, bu kişilerin ders vermesi de engellenmişti. Yeni yasal düzenleme çerçevesinde, 7100 sayılı Kanunla kadroları “öğretim görevlisi” olarak dönüştürülen kişilerin, doktora eğitimlerini tamamladıklarında "talepleri halinde" ve ilgili mevzuatına göre uygun bulunması durumunda kendilerine ders görevi verilebilecek; ayrıca ders ücreti de alabileceklerdir.

8- Üretim reformu paketi ile uygulamaya geçen "Doktora Sonrası Araştırmacı İstihdamı" çerçevesinde Ar-Ge projelerinde çalışanların mali haklarında artış yapılmasına imkan sağlanmıştır.

III-Vakıf Üniversitelerini İlgilendiren Değişiklikler;

1- Vakıf üniversite elemanlarının ücretleri konusunda düzenleme getirilmiştir.

“Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen emsal ücretin hesaplanması ile ilgili mevzuat uyarınca, aylıklara ilişkin hükümlerin uygulandığı kadroya bağlı ödemeler dikkate alınır” maddesi getirilmiştir. Buna göre “Vakıf yükseköğretim kurumlarında çalışan öğretim elemanlarına, ünvanlarına göre Devlet yükseköğretim kurumlarında ödenen ücret tutarından daha az ücret verilemez.” diye belirtilmiştir.

Öğretim elemanlarına ödenen ücretler, Türkiye deki tüm kamu emekçilerinde olduğu gibi oldukça yetersizdir. Ücretlerin, dünyadaki örneklerine bakıldığında oldukça düşük olduğu görülmektedir. Derneğimiz, hem kamu hem de vakıf üniversite öğretim elemanlarının ücretlerinin bir an önce hak ettikleri normlara yükseltilmesini istemektedir

2- Vakıf üniversitelerinde, öğrenci kontenjanlarında artış sağlanmıştır. İlgili programın en yüksek merkezi yerleştirme puanına sahip öğrencilerin kontenjanı daha önce en az yüzde on iken oran yüzde on beşe yükseltilmiştir. Vakıf Üniversitesine, burs alan öğrencilere kayıtlı olduğu bölümde, öğrenim süresi boyunca, ücretsiz okutma yükümlülüğü getirilmiştir.

3- Vakıf üniversitelerinde görev yapan öğretim üyelerine hususi (yeşil) damgalı pasaport alma hakkı getirilmiştir. Ancak, 5682 sayılı Kanuna göre bu kişilerin yeşil pasaport alabilmeleri için en az 15 yıl mesleki tecrübe sahibi olması gerekmektedir.

4- Vakıf üniversiteleri için teminat fonu getirilmiştir. Öğrenci gelirlerinin toplamının % 2 si, Vakıf üniversiteleri mali açıdan sürdürülemez hale geldiklerinde kamu bakımından doğacak yükün engellenmesi, öğrencilerin eğitimlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasında kullanılmak amacıyla, bir kamu bankasında üniversite adına açılan hesapta nemalandırılacaktır.

Sonuç olarak,

Yüksek Öğretim Kanununda yapılan bu son değişikliklerde kullanılan bazı muğlak ve yoruma açık ifadeler endişe verici riskler barındırmaktadır. Özellikle güvenlik konuları ve disiplin cezalarıyla ilgili maddelerin ifadelerinde yer alan belirsizliklerin, yöneticilerin keyfi yorumlarına göre uygulanabilmesi tehlikesini taşımaktadır.

Üniversitede en temel ilke akademik özgürlükler ve bilimsel özerklik olmalıdır. Bu en temel ilkeleri dikkate almayan, farklılıkları dışlayıp ‘benzerlik ve birlikleri yücelten bir eğitim sistemi modeline doğru gidiş çok tehlikeli bir totaliter eğitim anlayışına işaret etmektedir. Siyasi iktidar yüksek öğretim kanunda yaptığı değişikliklerle eğitim alanını kendi ideolojisine göre biçimlendirecek bu anlayıştan kaçınmalı, eğitim başta olmak üzere, toplumsal yaşamın tüm alanlarına yönelik baskı, şiddet ve dayatmacı politikalardan vazgeçmelidir-

Öğretim Üyeleri Derneği olarak, üniversiter anlayışa sığmayan, akademik özerklik, düşünce ve ifade özgürlüğünü sınırlayan yüksek öğretim kanununun hem tümünden esasına, hem de son yapılan bu değişikliklere,—karşı olduğumuzu akademik kamuoyuna bildiririz.